ÖZEL YÜKSEK OKULLAR
ve
ARDINDAKİ OYUN

TÜSTAV

T. M.T.F.
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ TALEBE BİRLİĞİ
İSTANBUL YÜKSEK TEKNİK OKULU TALEBE BİRLİĞİ
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ TEKNİK OKULU TALEBE BİRLİĞİ
ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİ BİRLİĞİ

Özel Yüksek Okullar ve Ardındaki Oyun

TÜSTAV

Türkiye Milli Talebe Federasyonu
İstanbul Teknik üniversitesi Talebe Birliği
« « « Teknik Okulu Talebe Birliği
« Yüksek Teknik okulu Talebe Birliği
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği

Tipo Neşriyat ve Basımevi ist. Tel. : 278159

ÖNSÖZ

Özel okullarla ilgili kanun tasarısı Haziran 1965 te kanunlaşarak resmî gazetede ilân edildi. O zamandan bu tarafa olan gelişmeyi incelemekten öteye, kanun çıkmadan öncesine eğilirsek açılmış olan bütün özel eğitim örgütlerinin 1915 te yani Cumhuriyetten önce kabul edilmiş «Mekâtîbi Hususiye Talimatnamesi» ne göre kurulmuş olduğunu görürüz. Böylesine temeli Atatürk devrimlerine dayanmıyan kuruluşların, çıkan bir yasayla meşruluk kazanmalarından sonra durumları ayrıca incelenmeğe değer. Biz broşürümüzde öteden beri tartışması yapılan ve yapılması da gerekli olan özel yüksek okulların durumlarını ele alarak inceledik. Bu incelemeyi yaparken ülkemizin yasaları ve konu ile ilgili önceden yapılan çalışmalardan ortaya çıkan verilerden yararlanmayı amacımızın doğal sonucu bildik. Bunun tek yöntemi bilimsel temellerden kalkınmak olduğu gerçeğiyle hareket etmeye çalıştık.

Şunu açıkça ortaya koymamız gerekirki dileğimiz bizleri boşluğa sürükliyecek polemiği açmak değildir. Bu incelemede amacımız gerçekleri açıklıkla ve içtenlikle ortaya koymaktır. Bu ortaya koyuş abartmasız ve yan tutmasız olacaktır. — Yan tutmasız derken gerçekçilikten hiç taviz vermiyeceğimizi burada açıklarız. —

Ayrıca ileri süreceğimiz gerçekleri ve rakamları her an doğrulamaya ve de tartışmaya hazır olduğumuzu kesinlikle bilginize sunarız.

Ak saygılarımızla.

T. M. T. F.

İ.T.Ü.T.B — İ.T.Ü.T.O.T.B — O.D.T.Ü.T.B — İ.Y.T.O.T.B

TÜSTAV

Bilimsellik ve Yasalar açısından inceleme

Geri kalmış olan ülkemizde bugün yapılacak her türlü işte bilimsellik temel alınarak bunun ışığında olan ülke gerçeklerine ihanet etmemek zorunluğu vardır. Ülke olanakları ancak bu düşünce tümü içerisinde ele alınıp değerlendirilirse gerekli ilerleme sağlanabliir. Özel yüksek okulları ele alıp incelerken bu düşünceyi temel kabul etmekteyiz. Bu açıdan özel okul kuruluşlarını değerlendirmek gereklidir. Burada gerçeklerle ortaya koyacağımız sonuç kişisel görüşlerimize ve görüşlerinize aykırı düşebilir. Bu incelemeye tartışma getirmesi bakımından ayrı bir önem taşır. İncelememizin kişisel çıkarlar dışında ele alınarak değerlendirilmesi en ön gelen isteğimizdir.

Bugün büyük iddialarla kurulan ve eğitim alanımız içerisinde yer alan bu kuruluşların durumunu birbiriyle yakın bağlantılı şu bölümler içerisinden inceliyebliiriz:

Yasalar açısından:

Yasalar açısından durumu incelediğimizde öncelikle Anayasanın eğitimle ve sosyal adaletle ilgili maddelerini ele almak gerekir. Şöyle ki:

Anayasanın 12. maddesi «Herkes dil, ırk, düşünce, felsefi inanç din ve mezhep ayrılığı gözetmeksizin kanunlar önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz» der. Bu açık beyana karşın bugün Haziran 1965 te kanunlaşmış Özel Yüksek Okullar kanun tasarısı, orta dereceli eğitimi tamamlamış insanlar arasında imtiyazlı bir zümre yaratmak durumundadır.

Ortalama milli gelirin fert başına 2200 TL.

TÜSTAV

olduğu ülkemizde, elbetteki yıllık öğretimi için 2500-6000 TL. ayırabilen kişi varlıklı bir zümre içerisindedir. Açık olan şudur ki bu ödentiyi yapanlara, yapamıyanların aleyhinde olmak üzere, yüksek öğrenim görmek gibi bir konuda imtiyaz tanınmıştır.

Düzenimizin bu işlerliği içersinde bu maddenin yukarıda ortaya koyduğumuzdan çok daha geniş kapsamıyla açıklanması gereklidir. Biz burada konumuzla fazla ilgisi olmadığı için bunu yapmıyoruz.

Yine Anayasanın 50. maddesi «**Halkın öğretim ve öğrenim ihtiyaçlarını sağlama devletin başta gelen ödevlerindendir.**

İlk öğrenim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburidir ve devlet okullarında parasızdır.

Devlet maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlamak amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar.

Devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları, topluma yararlı kılacak tedbirleri alır...» der.

Bu madde eğitim açısından devlet ve halk ilişkilerinin halkın, hatta maddi imkânlardan yoksun olanların yararına işlerlik kazanması gerektiğini ortaya koymaktadır. 12. maddede açılan, bu maddede somutlaşan düşünce tarzına göre; bugün devlet yüksek eğitim örgütlerinin kapılarından dönen 30000 e yakın gencin durumunu çok iyi incelemek gerekir. Maddenin açık olarak beyanına göre, devlet maddi imkânlardan yoksun, başarılı öğrencilerin eğitimini sağlıyacağına, bu topluluk içerisinde anayasanın belirttiği durumda olanları koruyacağına, çıkmış olan

kanunla paralı olanlara eğitim imkânı hazırlanmıştır. Yani anayasadaki işlevlik, kanunla yoksul halk kesimi yerine paralı halk kesimine dönüşmüştür.

Bugün üniversite imtihanlarını bir kaç puanla kaybetmiş gençler arasında özel yüksek okullara giremiyenlerin büyük çoğunluk teşkil ettiğini dikkate alırsak, ortaya çıkacak gerçeğin sosyal adalet ilkelerine uymadığını görürüz. Böylelikle eğitimden mahrum bırakılmış kişilerin, sahip olabilecekleri kapris ve komplekslerden onları sorumlu tutamayız. Zira üniversiteye bu koşullar altında giremiyen öğrencilerin özel yüksek okullara kayıt olanlardan daha az başarılı olabileceklerini hiç bir mantık kabul etmez.

Anayasanın 120. maddesi ise «Üniversiteler ancak devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler bilimsel ve idari özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir.

Üniversiteler, kendileri tarafından seçilen yetkili öğretim üyelerinden kurulu organları eliyle yönetilir ve denetlenir; özel kanuna göre kurulmuş devlet üniversiteleri hakkındaki hükümler saklıdır...» der. Bu madde ve diğer maddelerin kurucu mecliste yapılmış görüşmeleri ve bu konudaki tartışmaları araştırdığımızda İ. Ü. Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden sayın Dr. Keork Acemoğlu'nun görüşlerinin yanında, Mimarlar Odası ve Türk Eczacılar Birliğinin çalışmalarından kalkınarak şu sonuçları belgeliyerek sunarız. 120. maddesinin 1. fıkrası «**Üniversiteler ancak devlet eliyle ve kanunla kurulur.**» değişine karşın; özel yüksek okullar bir nevi aldatmaca ile sadece isim değişikliği yaparak ayni ünvan ve selâhiyetleri verebilecek şekilde kuruluş-

TÜSTAV

lardır. Anayasanın bu maddesi sadece üniversite kelimesinin devletin tekeline alınmasından ziyade yüksek eğitim örgütlerinin her türlü ticarî amaç ve görüşlerin üstünde kalmasını sağlamak dileği ile kabul edilmiştir.

Temsilciler meclisindeki müzakerelerde üyelerden Yekta Karamustafaoğlu bu maddenin 1. fıkrasının ilk cümlesinde üniversitelerin devlet eliyle kurulacağının yazılı olduğunu, bunun bilimsel inkişafımıza olumsuz tesirde bulunacağını, bilim memleketin en ücra köşesine kadar götürmek mecburiyetinde olduğumuza göre bu işi devlete bırakmaktan ziyade varlıklı vatandaşların da örgütlenerek vakıf tesis edip özel yüksek okul ve fakülte açılmasını önermiş idi. Buna karşı üyelerden Cevat Dursunoğlu ve Anayasa komisyon sözcüsü Prof. Muammer Aksoy bu çeşit kurumların sadece ve sadece devlet eliyle açılması gerektiğini müdafaa etmişlerdir. Böylece açılan tartışma sonunda Yekta Karamustafaoğlu'nun önerisi reddedilmiştir. Bu reddedilme konuyu tartışma götürmeyecek bir açıklığa getirmiştir. (T.C. Meclisi Tutanak Dergisi cilt 4,21/4 1961 Cuma 50. birleşim.)

Bu da göstermektedir ki, Anayasanın müzakeresi sırasında anlayış olarak saptanan bu konuda kelime oyunlarıyla yeni problemler ortaya çıkarmak hatadır. Getirdiği haklar ve ünvanlar açısından fakülte ve üniversitelerden pek farklı olmıyan «Özel Yüksek Okullar» esasta bir kelime oyunudur.

Yasalar açısından somut olarak salt Anayasa maddeleri ile ortaya koymaya çalıştığımız bu gerçeklerle ilişkin diğer Anayasa ve yasaları yeri geldiğinde tekrar açıklıyacağız.

II ÇAĞDAŞ EĞİTİM VE ÖĞRETİM DÜZENİNE UYGUNLUĞU:

Anayasanın 21. maddesi **«Herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenmeye ve öğretme açıklama ve yayma ve bu alanlarda hertürlü araştırma hakkına sahiptir.**

Eğitim ve öğretim devletin gözetim ve denetimi altında serbesttir.

Özel okulların bağlı olduğu esaslar, devlet okulları ile erişilmek istenilen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir.

Çağdaş bilim ve eğitim esaslarına aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılamaz» der.

Özel yüksek okulların tutarlı sonuçlar verebileceğini zanneden çevrelerin ve bunlara koşut çıkar gruplarının hararetle savundukları ve çoğu kez ortaya koydukları bu maddenin ne derece işlerlik kazandığını bu incelememiz içerisinde açıklamaya çalışıyoruz. Ancak çağdaş eğitim ve öğretim düzeni açısından Türk Eczacılar Birliği tarafından yapılmış çalışma bizim bu konuda aydınlatmamıza yardımcılık etmektedir. Şöyle ki; 1964 yılında Türk eczacılar birliği ile Federal Almanya Konsolosluğu, A. B. D. ve Fransız Kültür Ateşeliği arasında yapılan yazışmalardan bu yabancı ülke temsilcileri tarafından hazırlanan yazıları buraya aynen koyuyoruz.

İstanbul, 16 Temmuz 1964

Federal Batı Almanya
Konsolosluğu
İstanbul
-Ku IV 4-80.04-

ANAYASA

T. C.
Türk Eczacıları Birliği
I. Bölge İstanbul Eczacı Odası
İstanbul - Çemberlitaş
Peykhane Cad. No. 29 Kat: I

Çok Sayın Reis Bey,

Başkonsolosluk, Federal Batı Almanya'daki Eyaletler Maarif ve Diyanet İşleri Vekilleri Daimî Konferansından, hususî Yüksek Okullar hakkındaki suale aşağıdaki cevabı almış bulunmaktadır :

«Federal Batı Almanya'da, hususî ilmî Yüksek Okullar mevcut bulunmaktadır. Tahsil:

a) Akademik imtihanlar (mezuniyet-, diploma- ve doktora imtihanları),
b) Devlet imtihanları (meselâ doktorlar, hukukçular, yüksek okul hizmetlerindeki öğretmenler v.s. için),

ile ikmal edilir.

Akademik imtihanlar, ait olan ilgili fakültelerin selâhiyeti dairesinde yapılır. Ancak muhtelif imtihan nizamnameleri, mer'iyete konulmadan evvel, ilgili ve yetkili Maarif ve Diyanet İşleri Vekâleti tarafından kabul ve tasvip edilmiş olmalıdır; keza imtihan nizamnamelerinde muhtemelen yapılacak değişiklikler, zeyiller de kabul ve onaya tâbi bulunmaktadır.

Eczacılık imtihanı, Doktorluk imtihanı ve Diş Doktorluğu imtihanı, devlet imtihanlarıdır: Bu imtihanlar için gereken şartlar ve hususat (tahsil süresi, imtihan malzemesi v.s.), Devlet tarafınca münferiden tasrih edilmektedir.

Buna göre Federal Batı Almanya'da eczacılar, Devlet Yüksek Okullarında tahsil ettirilmek suretiyle yetiştirilmektedirler. Bu yüksek okullar,

Rektörlük yasası ve muhtariyetini haizdirler ve bundan başka da Doktor ünvanını tevcih hakkı ve Doçentlik ünvanını verme hakkına sahip bulunmaktadırlar.

Eczacılık tahsili, Berlin (Serbest Üniversite), Bonn, Erlangen-Nürnberg, Frankfurt, Freiburg, Hamburg, München, Münster, Tübingen, Würzburg Üniversitelerinde ve Braunschweig ile Karlsruhe Teknik Yüksek Okullarında yapılabilmektedir; Berlin Teknik Üniversitesinde ise ancak müptediler için kısmî bir tahsil imkânı mevcuttur.

Başkonsolosluk, yukarıya çıkarılan bilgilerin size faydalı olacağını ümit etmektedir.

Almancadan
tercüme edilmiştir.

Derin saygılarımızla.
Talimat dairesinde.
(İmza)

Türkiyede
Fransız Elçiliği
Kültür Ataşesi
İstiklâl Caddesi No. 8 Taksim
İstanbul Tel: 49 48 95

İstanbul, 21 Mayıs 1964
Bay Adnan Tansan
Türk Eczacıları Birliği
Çemberlitaş

Bay Başkan,

15 Mayıs tarihli mektubunuza cevaben, sizi ilgilendirmekte olan problem hakkındaki bazı izahatı aşağıda bilginize takdim etmekteyim.

Prensip olarak Fransız Kanunu her türlü şahsa, üniversite sıfat ve selâhiyetlerini haiz olmak şartı ile özel bir tedrisat müessesesi açmaya müsaa-

TÜSTAV

de etmektedir. Nitekim Paris'te bir Katolik Enstitüsü mevcuttur ki, bir üniversite tedrisatı vermektedir.

Bununla beraber özel müesseseler, diplomalar itasına yetkili değildirler ve mezkûr müesseselerin öğrencilerinin, resmî üniversiteler tarafından organize edilmiş imtihanlara girmeleri zaruridir. Fransa'da serbest bir Fakültenin tesis edilmesi halinde, bu Fakülteye kaydolacak talebelerin, Üniversitenin resmî imtihanlarına girmeleri zarurî olacaktır, ancak kendilerine hiçbir üniversite sıfat ve selâhiyeti tanınmıyacaktır.

Bay Başkan, bilvesile derin saygılarımın kabulünü rica ederim.

Fransızcadan
tercüme edilmiştir.

(İmza)
Jean Reminiac

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ
DIŞ MÜNASEBETLER SERVİSİ

A. B. D. HABERLER SERVİSİ

İstanbul, Türkiye
18 Mart 1964

Sayın Başkan Tansan,

20 Şubat tarihindeki şifahi konuşmamız ve aynı ayın 25'inde göndermiş olduğumuz mektup üzerine, Amerika Birleşik Devletlerinde yüksek öğretim müesseseleri hakkında bazı bilgiler topladım.

Amerika Birleşik Devletlerinde Yüksek Öğretim Müesseselerinin tarihi Türkiye'dekinden bir hayli farklıdır. Federal sistemimizde bizim kolej ve üniversitelerimiz ekseriya kilise grupları veya

başka cinsten teşkilâtlar tarafından kurulmuştur, fakat ticarî maksatlarla yüksek öğretim müesseseleri kurulmamıştır. Bu yüksek okulları, dinî teşkilâtların üyeleri arasından veya okul mezunlarından veyahut da toplum liderlerinden seçilen bir mütevelliler hey'eti idare eder.

Bu okulların gayesi kâr temin etmek değildir. Uzun yıllar boyunca bu teşekküllerin başlıca meselesi, daha geniş ölçüde talebe kayıtlarından doğan masraf artışlarını karşılamak için yeter miktarda para fonları temin etmek olmuştur.

Özel kontrol altındaki yüksek öğretim müesseselerinin belli başlı dört gelir kaynağı vardır: (1) Vakıfların sağladığı kazançlar; (2) İnsansever gayelerle bulunulan bağışlar; (3) Talebe taksitleri; ve (4) Hükûmet tahsisleri. Son 50 ilâ 60 yıl içinde bu muhtelif kaynaklardan sağlanan gelirlerin birbirine nispeti bir hayli değişmiştir. Bu çeşit vakıflar daha ziyade özel kontrol altındaki okullar elinde bulunmaktadır. Bununla beraber bazı devlet üniversitelerinde de geniş ölçüde vakıflara dayanıldığı görülmektedir.

Özel bağışlar, Amerika Birleşik Devletleri cari masrafları karşılama hususunda yüksek okullarda büyük fayda sağlamamıştır. Bağışta bulunan kimseler, hergünkü masrafları karşılamaktansa paralarını yeni bir bina veya vakıf olarak vermeği ekseriya tercih etmektedirler.

Hükûmet yüksek öğretim müesseselerini vergiden muaf tutmakla gayesi ticarî kâr olmayan bu teşkilâtları daima desteklemektedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan beri Federal Hükûmet, yüksek öğretim müesseselerine yardım etmektedir. (Bütün Yüksek Öğretim Müesseselerinin gelirinin %36'sı bu kaynaktan gelmektedir). Bu Devlet

«Bağışları» hem özel okullara hem de Devlet Öğretim Müesseselerine verilmektedir ve muayyen gayeleri hedef tutmaktadır:

1. Terhis edilmiş askerlerin eğitimi için Bağışlar.
2. İlmî araştırmalar ve geliştirme maksadiyle kurulan tesisler.
3. Teçhizatı, araziyi v.s. temin etmek suretiyle bazı federal programlarda öğretmen ücretlerini takviye.

Şu hususu kaydediniz ki bu kolej ve üniversiteler sıkı nizam ve kanunlarla kontrol altında tutulmazlar. Bu neviden bir müessesenin kuruluşu için yetkili mahallî Devlet mercilerinden gerekli müsaade alınır alınmaz, müessesenin kontrolü, ticarî mahiyet taşımıyan bir eğitim müessesesi olarak kaldığı müddetçe mütevelliler hey'etine geçer.

Daha 1821 yılında Philadelphia'da gayri ticarî bir eğitim müessesesi olarak bir Eczacı Mektebinin kurulmuş olduğu sizi ilgilendiren bir konu olabilir. Bugün Birleşmiş Devletlerde Eczacı Lisans Diploması veren 75 kolej ve üniversite mevcuttur ve bunlardan ancak 15'i özel müessesedir. 1960 yılında bütün kolej ve üniversitelerin üçte ikisinin özel kontrol altında bulunduğu nazara alınırsa bu nispet pek normal sayılamaz. Bununla beraber bu özel okullarda tahsil gören talebe sayısı umum yekûnun ancak % 40'ını teşkil etmektedir.

İmza: (Ralph C. Talcott)
Derin saygılarımla
Kültür İşleri Yetkili Memuru

Yukarıdaki örnekler açıkça ortaya koymaktadır ki düzenimiz açısından ele alabileceğimiz dünya ülkelerinde, özel okul kurma hakkı

kâr temin edilmeme ilk amaç olarak düşüncesiyle ele alınmaktadır. Aynı zamanda bütün örneklerde göreceğimiz gibi devletin denetimi ön plâna alınmaktadır. Bugünkü işlerliğini aşağıda anlatacağımız bizdeki özel yüksek okulların durumunun çağdaş bilim ve eğitime ne derece aykırı olduğunun takdirini size bırakıyorum.

Çağdaş eğitimin ticaret sözcüğü dışında kalması gereklidir. Oysa özel yüksek okulların kuruluş yasaları bile ticari amaca bu kurumları yaklaştırmaktadır. Çünkü bu yasanın 17. maddesi patrona üç ay evvelinden haber vermek kaydıyla okul kapatma hakkı vermektedir. Bu üç aylık ihbar işlemini yerine getiren özel yüksek okul sahibi hiçbir yasal ceza işlemine tabi tutulmayacaktır. Sadece kendisine bir daha özel okul açma izni verilemiyeceği bu yasa içinde yer alabilmiştir.

Çağdaş eğitim düzeninden söz ederken ülkemizdeki öğrenim örgütleri içerisinde öğrencilerin yıllık giderlerini ele almamız gerekir. Örneğin: İ. T. Ü. ve İ. T. Ü. Teknik Okulunda yatırım giderleri dışında öğrenciye yapılan harcama 9265 TL.dır. Bu rakkamlarla varılmaya çalışılan çağdaş bilimselliğe özel okul öğrencilerinden alınan 2500-6000 TL. varılacağından söz etmek yanlışlığın ta kendisidir. Ayrıca aşağıdaki yapacağımız açıklamalarda bunun ne denli öğrenciye kullanılacağı ortaya çıkmaktadır.

Sorunu, Üniversite öğretim üyelerinin çağdaş eğitime eğilişi açısından ele alalım... 28/10/1960 tarihinde yayınlanan üniversiteyle ilgili 115 sayılı yasanın 31 inci maddesi şu şekildedir. «Üniversite öğretim üyelerinden istiyenler belli çalışma saatlerinden haftada 10

TÜSTAV

saati aşmamak ve üniversitedeki görevlerine dokunmamak şartıyle mesleklerine uygun olan bilim ve uzmanlıklarına giren serbest işleri yapabilirler.» Bu maddeyle ortaya konulan durum daha açılırsa işin özünün üniversite öğretim üyelerinin bilimsel araştırma sürelerini arttırıcı nitelikte olduğu görülür. Gerçek şu ki: Bilimsel araştırmalarını tam yapan öğretim üyeleri görevlerini yeterli bir şekilde yerine getirebileceklerdir. Bu nedenden 31. md. üniversite dışındaki çalışma saatlerini günde 1,5 olarak saptamıştır. Oysa özel okullara giden öğretim üyelerinin büyük ücret karşılığı verdikleri dersler için yukarda açıkladığımız maddeye ne denli uydukları bizleri düşündürmektedir.

ÖZEL YÜKSEK OKULLARIN BUGÜNKÜ İŞLERLİĞİ :

1960 devriminden sonra ülkemizin ilerlemesini sağlamak amacıyla kabul edilen 5 yıllık kalkınma plânının birinci kısmında eleman istatistiği aşağıda gösterdiğimiz şekilde belirtilmiştir.

(Birinci 5 yıllık kalkınma plânı, sayfa: 446)

Sınıf	Sene	Talep kişi	Arz kişi	Noksan kişi
Mimar ve	1965	25.000	20.000	5.000
Mühendis	1970	31.000	28.000	3.000

Diğer taraftan 2. beş yıllık kalkınma plânı çalışmalarının insan gücüyle ilgili kısmının 68. sayfasında aynen şöyle denilmektedir: «Uzun vadeli mühendisleri yerinde ve verimli kullanmak için söz konusu insan gücü projeksiyonlarını düzeltmek gerekmiştir. Bu düzeltmeler için 2 alternatif vardır.

a) Mühendis artış hızını düşürmek ve oranı teknisyenler lehine düzeltmek,

b) Mühendis artış hızını sabit tutarak, teknisyen artış hızını arttırmak.

Mühendis sayısının yetersizliği ve ilerde ekonomik, teknolojik değişim dolayısiyle, mühendis ihtiyacını artan bir hızla çoğaltacağı göz önünde bulundurularak, söz konusu düzeltmede 2. altarnetif kullanılmış, diğer bir deyimle, mühendis prejeksiyonları ve artış hızı sabit tutularak 1982 de Mühendis - Teknisyen oranını 2,6 ya yükseltici bir hedef tutan toplam teknisyenler artış hızı arttırılmıştır...)

Burada 1. beş yıllık kalkınma plânı 1962 yılından itibaren uygulandığı dikkate alınırsa o günkü koşullar içerisinde mühendis yetiştiren öğretim kuruluşlarının sadece devlet üniversite ve yüksek okullar olduğu görülür. Bu da bu öğretim müesseselerinin yetiştirdiği mühendislerin 1975 senesinde ülke ihtiyacını 2000 eksikle karşıladığını, arada kalan bu eksikliği gidermek amacıyla Elâzığ ve İzmirde Teknik Okullar açma yönüne gidilerek, karşılandığını gösterir.

2. beş yıllık kalkınma plânının insangücü kısmında yukarıda belgelediğimiz açıklamada belirtildiği gibi ülkemiz ihtiyacı olan mühendisi devlet eğitim müesseseleri karşılamaktadır. Bu görüşümüzü halen kurulmuş olan diğer özel yüksek okullarla ilgili meslek dallarında da ispatlanabileceği kanısındayız. Böylelikle şunu rahatça ortaya koyabiliriz ki bugün açılmış yüksek okullar ülkemizin ihtiyacı olan öğretici (ilk ve orta öğretim) ve teknisyen gibi dallarda olmamış ak-

TÜSTAV

sine orta öğretimi bitirmiş öğrencinin ve onun ailesinin zaafından yararlanarak ihtiyacı karşılanmış branşlara doğru götürülmüştür. Burada çok kısa bir gelecekte mühendislik, mimarlık, eczacılık, dişçilik gibi dallarda fazlalığın ortaya çıkacağını görmemek herhalde ülkeseverlikle birlikte yürümez.

Şimdi şu anda büyük büyük rakamlarla yeni ders yılında Millî Eğitim Bakanının deyişiyle 10.000 kişiyi bünyesine alacak özel yüksek okulların benzeri devlet okullarıyle kıyaslamasını yapalım.

Diş Hekimliği Özel Yüksek Okulu

Bu okul karşıtı olan dişçilik fakültesinin alabildiği 60 öğrenciye karşıt 250 gündüz 150 gece öğrencisi almaktadır.

Eczacılık Özel Yüksek Okulu

Bu da kuruluşu henüz 4. seneyi doldurmadığı halde karşıtı olan Istanbul Eczacılık Fakültesinin aldığı 180, Ankara Eczacılık Fakültesinin aldığı 90 öğrenciye karşıt 250 gündüz 150 gece öğrencisi almaktadır.

Gazetecilik özel yüksek okulu

Bu okulun durumu hayli ilginçtir. Çünkü bugün İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesine bağlı Gazetecilik Okulu her sene bünyesine aldığı 75 öğrenciden 5 tanesi Türk basınına geçebilmektedir. Buna karşıt olarak İstanbul Özel Gazetecilik Yüksek Okulu bu yıl bu kötü işlerliğe bünyesine 350 öğrenci alarak katılmaktadır.

Mühendislik öğrenimi yapan özel yüksek okullara gelince:

Kadıköy Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu

Bu okul 625 sayılı yasaya uyarak kontenjanını ilân etmesi gerekirken bunu yapmamıştır. Ve bu okulda sadece inşaat mühendisliği ve mimarlık dallarında 1219 kişi okuttuğunu bildirmiştir. Biz bu rakkamın doğru olmadığı iddiasındayız.

Işık Özel Mühendislik Mimarlık Yüksek Okulu

Bu yıl bünyesine aldığı öğrencilerle birlikte 3151 kişi okutmaktadır. Bunlara karşıt 182 yıl geçmişi olan İ. T. Ü. bu yıl 736 öğrenci alarak öğrenci toplamı 3775 e, 14 senelik İst. Teknik Üniversitesi Teknik Okulu 500 öğrenci yeni alarak mevcudu 1469 a, 57 yıllık geçmişi olan İst. Yüksek Teknik Okulu gündüz ve gece bölümlerine 634 öğrenci alarak mevcudu 2146 ya çıkmıştır. Bu öğrenci alışta İ.T.Ü. — İ.T.Ü.T.O — İ. Y. T. O., 6 mühendislik dalı için bu kadar öğrlnci alabildikleri halde yukarıda belirlediğimiz 2 özel mühendislik okulu ve benzerleri 2 - 3 mühendislik dalı için gene yukarıda belirlenen sayısı öğrenci almaktadırlar. Şimdi daha somut bir örnek verecek olursak; bu yıl Ankarada açılmış olan özel mimarlık okulu 550 kişi kaydetmiştir.

Buna karşıt İ. T. Ü. mimarlık öğrenimi için 70, İ. T. Ü. T. O. mimarlık öğrenimi için 75, İ. Y. T. O. mimarlık öğrenimi için 81 öğrenci almıştır.

Şimdi bütün bu rakkamlar karşımıza şu soruyu çıkartmaktadır: Acaba bilimsel metotlarla çalışan devlet üniversite ve yüksek okulları ye-

TÜSTAV

tersiz midir? Yoksa özel okullar bilime ihanet mi etmektedir.

Biz yukarda ortaya koyduğumuz verilere dayanarak özel okulların bugün bilimselliği ihanet etmekte olduğu kanısına varıyoruz. Bu kanıya vardığımızda salt yukarıda isimlerini saydığımız özel yüksek okullara değil, şimdiye kadar kurulanların tümünü bu düşünce içerisine alıyoruz.

Bu kuruluşların bilimselliğe ihanet ettiğini şu gerçeklerle de ortaya çıkartabiliriz:

— 625 sayılı özel yüksek okullar yasasında belirlendiği gibi, bu kuruluşların görevlendirdikleri öğretim üyelerinin en az üçtebirinin ilk 5 yıl içerisinde kendilerine bağlı olması gerekmektedir. Bugünkü durumda hiçbir özel yüksek okulda bu konuda çalışma yapılmamıştır. Öğle zannediyoruz ki bu süre dolduğunda kanunun bu gereğini uygulamak durumunda olacak olan özel yüksek okullar büyük çıkarlar karşılığında devlet üniversite ve yüksek okullarında öğretim üyesi transferine gideceklerdi. Bu da dar koşullar içinde de olsa bilimsel çalışmasını devlet örgütlerinde yapan öğretim görevlilerini bilimsel araştırmadan uzağa götürüp köreltecektir.

— Bugün daha önce belirlediğimiz gibi İ. T. Ü. ve İ. T. Ü. T. O. da okuyan öğrenciye devletin yaptığı harcama yatırımlar dışında 9265 TL. dır. Bugün büyük iddialarla mühendis yetiştirildiğini savunan özel yüksek okullar yatırımları da dahil olmak üzere öğrenciden en fazla 6000 TL. sı almaktadır. Kapitalist düzende yatırım yapılan yerden kâr temini ön amaç olduğuna göre,

bu kuruluştan sahiplerinin öğrencilerden aldıkları ücretleri herhangi bir ek yapmayıp bilime ve bilimselliğe ihanet edeceklerdir.

— Yine bu ihanet konusunda şunu söyliyebiliriz: Bugün İstanbul Yüksek Teknik Okulunda saat başına öğretim üyesine 30 TL. ödenir. Özel Yüksek Okullarda bir profesör haftada verdiği 4 saat derse karşıt ayda 3500 TL. almaktadır. Böylesine bir işlerlikte bilimselliğe ne denli öncelik tanınacağını taktirlerinize bırakıyoruz.

— Bugün mühendislik eğitimi yapan İ. T. Ü. T. O. ve İ. Y. T. O. nun muhtelif dallarında başarı gösteremiyerek belge alan öğrenci arkadaşlarımız özel yüksek okulların bir üst sınıfına kayıt olabilmektedir.

— Bugün İ. T. Ü. de İ. Y. T. O. yüksek mühendislik ünvanı verebilmek için mühendislik dalını bitirmiş olanlarda % 70 başarı aramaktadır. Bu durumda aşağıda belgeliyeceğimiz gerçekleri dikkate alarak şu düşünceyi öne sürmekteyiz. İ. Y. T. O. ve İ. T. Ü. T. O. dan belge alan bir arkadaşımızın özel yüksek okulda % 70 başarı sağlıyarak yüksek mühendislik ünvanı almak dileğiyle ayrıldıkları okullara geri dönebileceklerdir.

Bilimselliğe bu denli ihanetlerinin yanında tümüyle kâr gayesi ile kurulduğunu da şu değişik örneklerde ortaya koyabiliriz.

— Özel yüksek okullar açılmaya başlandığında bunlardan biri ücretini ilk kez 6000 TL. olarak duyurdu. Ne varki öğrencilerden gerekli ilgiyi göremeyince Mahmutpaşa pazarlığı anlayışı içersinde ücretini 3200 TL. na kadar indirdi.

TÜSTAV

Bu değişim artan ilgiyle beraber 4200 TL. nı bulmuştur.

— Yine bugün mühendislik ünvanını veren gündüz özel yüksek okulları açıldıkta 6000 TL. ücret aldıkları halde şimdi 5000 TL. almaktadırlar.

— Bugün mühendis yetiştiren devlet okullarından İ. Y. T. O. ve İ. T. Ü. T. O. da her yıl baraj olduğu halde, karşıtı özel okullarda bu baraj durumu: ikinci ve dördüncü yıllarındadır. Biz bunda amacın öğrenciye yararlı olmasından öteye özel yüksek okula kaydını yaptırmış öğrenciden en az iki yıl para alabilme garantisini sağlamak düşüncesiyle yapıldığı kanısındayız. Çünkü böylesine bir sistemde öğrenci hiç ders vermese dahi ikinci sınıfa geçtiği kabul edilmektedir. İkinci sınıf barajında öğrenci takılırken kaldığı bir ders için tüm ücretinin 1/3 ni, 2 ders için yarısını, 3 ve daha fazla ders için tamamını ödemek durumundadır. Ve bu durumu özel okul patronu kendi çıkar durumuna göre çok iyi değerlendirmektedir.

— Bugün yüksek eğitimle ilgili herkesin yakından bildiği gerçek O. D. T. Ü. — İ. T. Ü. — İ. Y. T. O. — İ. T. Ü. T. O. — Eczacılık Fakülteleri, kimya fakülteleri, Karadeniz Teknik Üniversitesi ve benzeri devlet yüksek öğrenim kuruluşlarına giriş sınavları oldukça güç olmaktadır. Bu sınavları başaran öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun lise fen kolunu bitirmiş olduğu görülür. Özel yüksek okullarda ise giriş herhangi bir sınava bağlı olmadığı için bu işlerlik zıt bir şekilde ve istismar edici olmaktadır.

Şimdi bizleri derin derin düşündürebilecek ve belgeleri elimizde olan bir örneği söze açalım.

Kadıköy özel mühendislik ve mimarlık yüksek okulunda ders vermekte olan bir profesör hocamızın bu yıl Haziran döneminde dersinden gösterilen başarı 29 kişide 19 dur. Aynı dersin İ.T.Ü. Teknik Okulu maden şubesinde ise başarı 36 da 1 dir. Böylesine örneklere biz daha birçok yerde rasladık. Ancak bu konuda daha fazla örneklemeye girmek istemiyoruz. Bunun da nedenini biz özel yüksek okullarla anlaşma yapmak durumunda olan öğretim üyelerinnin bu anlaşma ile aldıkları dolgun ücretlerinden vaz geçememe, ancak prensiplerinden vaz geçme şeklinde kabul ediyoruz.

Şunu da ilâve edelim ki özel okul patronları devlet yüksek eğitim kuruluşlarında olduğu gibi kendi kuruluşlarında da not değerlendirmesinde titiz olan öğretim üyelerini tutmamaktadır.

Son örnek olarak devlet maliyesinin sırtında ve kanunla kurulmuş Kredi Yurtlar Kurumunun yurtlarını devlet üniversitelerinde barınım imkânı bulamıyan binlerce öğaenciye karşılık özel yüksek okul öğrencilerine kontenjan tanındığı hattâ kredi verildiği ve bu yılki teknik öğrenim yaz pratiklerinde devlet kuruluşlarında genellikle öncelik tanındığı gerçektir.

Sonuç

Çeşitli ana çizgiler içerisinde yukarıda anlatmaya çalıştığımız özel yüksek okulların tutarsızlığının nedeni kuruluş ve işleyiş amacının bozukluğuna bağlıdır..

ÜSTAV

Çünkü özel yüksek okullar düzenin bozukluğundan yararlanarak okumak özlemi içinde olan öğrencileri sömürmek amacıyla açılmıştır. Bu açılışta % 61 okuma yazma bilmiyen Türk halkının çıkarının göz önüne alınmadığı bir gerçektir. Anayasaya aykırıdır. İşlerliği tamamen patronların keselerini doldurma ve bu konuda orta dereceli aile çocuklarının da soyulmasına sebep olmaktadır.

Burada şunuda kesinlikle belirtmek isteriz ki halkı soymak amacı güden ve çok dar imkânlarla gelişmekte olan bilimsel çalışmaları engelliyerek, Türkiye'nin kalkınmasını kendi çıkarları uğruna yok edebilen özel yüksek okul kurucuları ihanet içindedirler.

Düzeltilmesi konusundaki görüşümüz.

625 sayılı özel yüksek okullar yasasında belirtildiği gibi 2000000 TL. teminat gösterilerek açılan bu kuruluşların aşağıda belirlediğimiz Anayasanın 39. maddesine dayanarak devletleştirilebileceği kanısındayız.

Çünkü Anayasanın 39. maddesi «**Kamu hizmeti niteliğini taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılığı kanunda gösterilen şekilde ödenmek şartiyle devletleştirilebilir.**

Kanun taksitle ödemiye öngördüğü hallerde, ödeme süresi on yılı aşamaz. Ve taksitler eşit olarak ödenir; bu taksitler kanunla gösterilen faiz haddine bağlıdır.» der.

TÜSTAV